

LLAVADEROS

Censu del Conceyu Nava

"Nel de La Espinera la ropa los mineros llavábase pal llau pel que desagua'l pilón"

Daniel Cueli Canto

XUNU 2014

ENTAMU

L'orixe d'esti censu ta nun estudiu que fici nel añu 2011 y qu'apaeció asoleyáu na revista d'etnografía *Asturias, memoria encesa d'un país*: "Llavaderos na Comarca de la Sidra, Piloña y Siero". Esti trabayu, del que voi falar como "estudiu de referencia" d'equí p'alantre, xurdió del mio interés por poner en valor unes construcciones que nos sieglos XIX y XX xugaron un papel perimportante, mejorando enforma les condiciones de les mujeres na dura xera de llavar la ropa, pero poco reconocíu, polo menos dende'l puntu de vista académicu, como amuesa qu'hasta esi momentu malapenes esistía bibliografía específico sobre estes construcciones n'Asturias, namás que referencies que nun pasaben d'unes poques llinies n'obres xenériques sobre etnografía, arquiteutura popular o sobre'l papel de la mujer na sociedá tradicional asturiana. Pero l'estudiu, magar que se hizo sobre la base d'un estensu trabayu de campu que me llevó a visitar más de cien llavaderos nel ámbitu territorial acutáu pa facelu, nun incluyía un censu d'estes construcciones. Esti fechu llevóme, precisamente pa completalu dafechu, a dir censando pali que pali toles construcciones esistentes y d'ehí esti documentu, que recueye'l censu llavaderos del Conceyu Nava y que vien a amestase a los yá iguaos de los conceyos de Sariegu, Cabranes y Bimenes.

LOS LLAVADEROS DE NAVA

Precisamente en comparanza colos conceyos de la rodiada yá estudiaos, llama l'atención qu'en Nava esistan tan pocos llavaderos públicos, más teniendo en cuenta que la so estensión –95'81 km²– ye mucho mayor que la de Bimenes, Cabranes y Sariegu, lo mesmo que la so población na dómina na que se popularizaron y espardieron estos construcciones (penriba los 6.000 habitantes nes décades centrales del sieglu pasáu). Y ye que Nava namás que cuenta con ventiún llavaderos públicos –o polo menos esos son los que fui a llocalizar– que nin siquiera tan repartíos per toles parroquies del conceyu, porque na de Cuenya yá nun queda nengún. Agora bien, tamién ye verdá que, al marxe de los que se recueyen nesti censu, esistieron muchos más llavaderos que col pasu'l tiempu fueron desapaeciendo...

Asina, na parroquia de *Cecea* había llavaderu público n'El Llendón y El Raicéu (el de La Venta o de La Fonte'l Carreterín, a la vera'l ríu Piloña); na de *Cuenya* habíalu en Cesa (el de La Fonte La Baúga) y Purnea (en La Fontona); na de *Nava*, en La Cogolla, Ovín (el de La Fonte La Pipa), Paraes (al pie de lo que güei ye l'área recreativa), Vega (en San Pelayo) y otros dos en Viobes (en La Cueva y El Salgueru); na de *Priandi*, nel mesmu pueblu de Priandi amás de n'El Caspiu (el de La Fonte'l Caspiu) y Traveséu; na d'*El Remediu*, en Robléu (n'El Pandal), Sierra (el de La Fonte La Melendrera) y Villamartín de Riba; y na de *Tresali*, en La Corva (el de La Fonte Vayumedio) y Monga (el de La Fonte'l Sobacu, n'El Rebollal). Nin siquiera se caltienen los dos bonos llavaderos qu'había na capital –ún mui cerca de la Casa Conceyu, a l'altura del actual parque infantil, y l'otru na zona que güei ocupa'l Centru Salú– que desapaecieren por mor del desarrollu urbanísticu de la villa sidrera.

En xeneral, los llavaderos navetos caltiénense nun regular estáu de conservación, yá que'l número d'exemplares que s'alcuentren nuna situación llaceriosa, derivada del avezáu abandonu tres dexar d'usase, ye cuasi'l mesmu que'l de los que sí s'atopen nunes condiciones afayadices pa poder seguir llavando, gracies a los remociques llevaos a cabu nos últimos años, los más d'ellos pol Ayuntamientu Nava qu'iguó unos cuantos elementos con mui bon criteriu, dexándolos bien curiosos; namás que nun casu, el del llavaderu de Frainoquiso, el resultáu nun foi'l que se tendría d'esperar: amenorgáronse les sos midíes y abusóse enforma de la colocación de llábanes decoratives asemeyando piedra.

Tamién hai que conseñar que prácticamente tolos llavaderos del conceyu son bastante modernos, de mediaos del sieglu pasáu. Amás de poles feches de construcción grabaes o pintaes nos propios llavaderos –anque namás qu'apaecen en trés: 1935, 1954 y 1965– a esta conclusión podemos llegar polos materiales colos que tan fechos los mesmos: la inmensa mayoría son yá de lladriyu, revocáu o non, construyéndose namás qu'un exemplar en piedra y cuatro con material mestu (piedra y lladriyu).

No tocante a les sos carauterístiques, en Nava alcontramos llavaderos colos que se pueden exemplificar toles tipoloxíes afitaes nel estudiu de referencia. Asina, tenemos llavaderos que tan tanto albentestate como abellugaos baxo un teyáu (unos con cubierta a una agua y otros a dos); llavaderos nos que'l material de construcción cimeru ye la piedra (anque, como s'apuntaba enantes, en mui pocos exemplares) y nos que, por contra, ye'l lladriyu; llavaderos bien con pilón de tipu central, bien con pilón llateral... Lo único que llama un pelín l'atención ye que son sólo cuatro los que tienen la pila dixebrada en compartimientos, y qu'esa división ye siempre en dos partes, ello ye, nun hai nengún llavaderu que tenga'l pilón compartimentáu en más de dos balses. Por último, hai que facer una mención especial al llavaderu de Basoréu, que tien cubierta natural yá que ta dientro d'una covacha allugada nun paraxe perguapu.

LA ELLABORACIÓN DEL CENSU

La metodoloxía emplegada pa iguar esti censu foi'l trabayu de campu, consistente en visitar una a una les construcciones esistentes pa facer una ficha modelu na que se recueyen tanto les carauterístiques más importantes como delles semeyes de cada llavaderu (anque nesti documentu namás que s'inclúi una imaxe de cada exemplar). El trabayu de campu dixebróse en dos fases: una primera, na que visité seis llavaderos, desendolcóse ente los meses d'abril y agostu de 2011 y fízose como parte del estudiu de referencia. Na segunda, llevada a cabu ente payares de 2013 y xunu de 2014, volví a visitar les mesmes construcciones –pa tomar nota de les midíes de les sos llavaderos, datu que nun garré nun entamu– más les que faltaben pa completar esti censu. Nesti llabor cunté cola collaboración d'unes cuantes personnes, que m'echaren un gabitu apurriéndome dellos datos y ayudándome a llocalizar dalgún de los llavaderos, a les que-yos quiero apurrir el mio agradecimientu: María Oliva Artos Cueto, Aurora García Torga, Juan Antonio González Peláez, Vicente Llamedo Collada, Sonia Martínez Romero, Carmen Montes Velasco, María Luisa Ovín Criado, Casilda Ríu García, Diego Rodríguez Ordóñez, Fermín Sastre Ovín, Orfelina Suárez Pandiella y Carlos Vallina Redondo.

Les fiches del censu recueyen la información que vien darréu: *fecha de la visita* (conséñase porque permite conxelar la realidá de cada construcción nun momentu concretu); *llugar, parroquia y situación* (apúntense col enfotu de que los llavaderos se puedan llocalizar fácilmente); *año de construcción* (namás qu'apaez conseñáu en trés llavaderos, polo que nos casos nos que nun se sabe per otres vías apúrrese una estimación); *carauterístiques principales* (recuéyense cuestiones básiques como posición del pilón, tipu de zarramientu del llavaderu y número de vertientes de la cubierta); *materiales de construcción* (anótense porque pueden ser un bon indicativu de l'antigüedad de la construcción); *metros lliniales de llavadera* (apúrrese esti datu porque mos da una idega del tamañu'l llavaderu y de la so capacidá, ello ye, de cuántes mujeres podíen llavar a la vez nél); *construcciones arreyaes* (indícase si hai fonte y/o bebederu anexos y, nesi casu, si se sigue'l ciclu integral nel aprovechamientu del agua); *estáu de conservación* (fáese una valoración xeneral tres tener en cuenta, principalmente, cómo se caltién la construcción y l'espaciu nel que s'alluga y si aporta agua abondo pa que se pueda usar); *observaciones* (señálase, si la hai, dalguna circunstancia más que pague la pena destacar).

DELLES NOTES SOBRE LES FICHES CENSALES

Pa un mejor entendimientu de la información que s'apurre nes fiches del censu ye importante esclariar unes cuantes cuestiones, toes elles yá desplicaes estensamente y con detalle nel estudiu de referencia, daconseyable llectura. Sicasí, darréu espónense de manera curtia dalgunes d'elles:

- La posición del pilón ye ún de los criterios tipolóxicos afitaos nel estudiu de referencia. El pilón central ye aquel nel que se puede llavar, como mínimo, polos dos llaos más llargos del rectángulu que forma. Nesti casu lo más normal ye que'l llavaderu tenga cubierta a dos agües, que tea zarráu pelos cuatro costaos con muriu baxu y que, por tantu, apaezan delles columnes pa sofitar el teyáu. Amás, el pilón o nun ta dividíu en balses o, como muncho, tien dos. El pilón llateral ye aquel nel que namás que se pue llavar per ún de los sos llaos llargos. Nesti casu la cubierta suel tener una sóla vertiente y el llavaderu apaez, normalmente, zarráu hasta la mesma por dos o trés llaterales, quedando casi siempre abiertu'l que ta enfrente la pila, que pue tar dividida en dos o más balses o nun tener nenguna división, como na mayoría de los casos de pilón central. Magar qu'esta diferenciación ente pilón central y llateral condiciona, básicamente, la forma de la cadarma que lu abelluga, convién apuntar que tamién ye aplicable a los llavaderos ensin cubierta.
- Otra de les variables usaes pa clasificar los llavaderos nel estudiu de referencia ye la de los materiales emplegaos na construcción de los mesmos, que nos permite estremar ente los llavaderos más antiguos y los más recientes. Asina, nos más vieyos el pilón y la llavadera son de piedra, lo mesmo que les muries que los zarren, y de madera les columnes (que tamién pueden ser de piedra) y l'armazón que sofiten la cubierta, que ye de teya. Nos llavaderos más nuevos el lladriyu, xeneralmente revocáu con cementu, sustituyó a la piedra en tolos elementos citaos (pilón, llavadera, muries y columnes), nun siendo nel armazón de la cubierta, que siguió siendo de madera, y nel techu, de teya, anque vese tamién dalgún fechu con planches de fibrocementu (nun ye'l casu de Nava, equí en nengún apaez la popular Uralita).
- Cuando se fala de fonte como construcción arreyada al llavaderu ha d'entendese non como'l manantial qu'abastez d'agua al mesmu, sinón como construcción específica na que poder garrar agua con un cacíu formada, xeneralmente, por depósitu, cañu y duernu o pilón.
- Cuando fonte, bebederu y llavaderu formen parte d'un mesmu conxuntu hai autores que dicen que se da "*un ciclo integral en el aprovechamiento del agua que sigue siempre la misma dirección: fuente, bebedero y lavadero*" (Piquero García, 2007, p. 175). Esto tien la so lóxica: l'agua sal de la fonte, que ye onde se garra llimpio pal consumu humanu; llueu pasa al bebederu, espaciu acutáu pal consumu animal; y finalmente acaba nel llavaderu, onde se lava la ropa y s'empuerca dafechu, nun reaprovechándose yá más. A esti ciclu me refiero cuando incluyo'l datu nes fiches censales. Pero non siempre ye asina, tamién pueden alcontrase estos tres servicios xuntos cola fonte abasteciendo de forma independiente a bebederu y llavaderu.

Al marxe d'estes cuestiones, convién apuntar que naquelles fiches censales nes qu'apaecen conseñaes dos feches de visita la semeya que s'apurre ye siempre de la primera d'elles. Y ye que l'estáu de conservación de les construcciones observáu na segunda de les visites nun camudó un res con respeutu a la primera (el marxe temporal ente una y otra tampoco nun ye tan grande).

NOTA FINAL

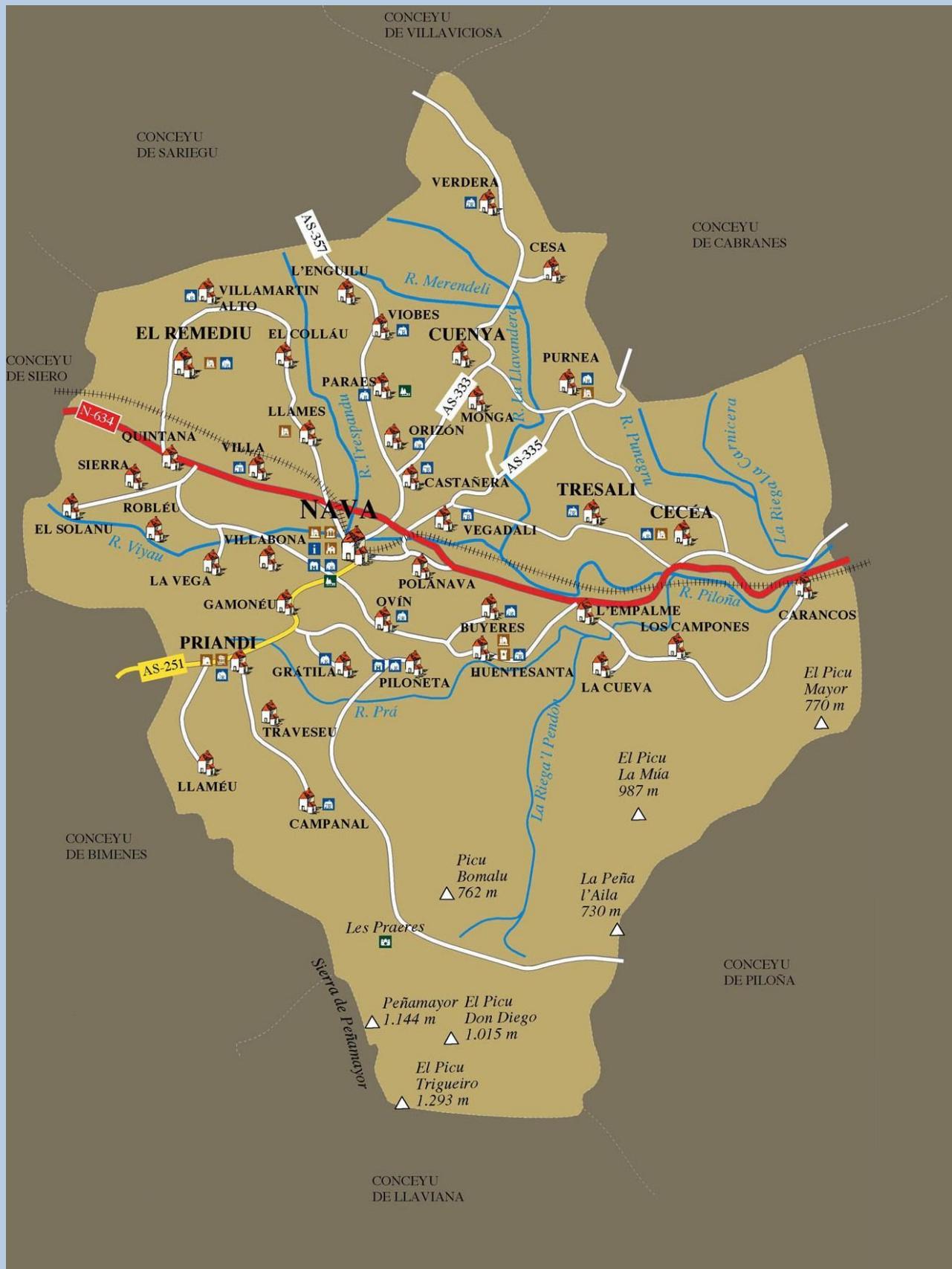
Namás que me queda alvertir al posible llector sobre'l fechu de qu'apurrir un censu, seja lo que seja lo que se cense o catalogue, siempres lleva apareyáu'l riesgu de que quede dalgún elementu por incluyir nel mesmu. Creo qu'esto nun se da nel casu que mos ocupa, el del Conceyu Nava, pero sí ye cierto que tampoco nun sedría raro que quedara dalgún llavaderu pel camín, yá que, en xeneral, munches d'estes construcciones foron cayendo totalmente nel escaezu, por tar en llugares anguañu despoblaos o inaccesibles o, cencielamente, por tar tapaes dafechu pola vexetación. Poro, si dalguna persona conoz dalgún llavaderu públicu en Nava que nun apaeza nesti censu, magar que tea en ruines, ruégo-y me lo faga saber contautando conmigo al traviés del corréu lletrónicu coya92@hotmail.com.

Daniel Cueli Canto
ETNÓGRAFU

BIBLIOGRAFÍA

- ÁLVAREZ ORDÓÑEZ, JOSÉ MARÍA (1998): "Nava". En *Asturias a través de sus concejos*, pp. 590-597. Editorial Prensa Asturiana, Uviéu.
- BALBÍN LOREDO, RAFAEL y EVELIA BLANCO MUÑIZ (2007): "Comarca de la Sidra (Asturias)". En *Arquitectura tradicional y entorno construido (Proyecto Identidades)*, pp. 375-420. Trenti-SYBS, Murcia.
- CUELI CANTO, DANIEL (2011): "Llavaderos na Comarca de la Sidra, Piloña y Siero". En *Asturias, memoria encesa d'un país*, nº 31, pp. 74-85. Fundación Belenos, Uviéu.
- CUELI CANTO, DANIEL (2012): "Llavaderos. Censu del Conceyu Sariegu". Biblioteca Dixital de la Rede de Museos Etnográficos d'Asturias (www.redmeda.com).
- CUELI CANTO, DANIEL (2013): "Llavaderos. Censu del Conceyu Cabranes". Biblioteca Dixital de la Rede de Museos Etnográficos d'Asturias (www.redmeda.com).
- CUELI CANTO, DANIEL (2013): "Llavaderos. Censu del Conceyu Bimenes". Biblioteca Dixital de la Rede de Museos Etnográficos d'Asturias (www.redmeda.com).
- DELLOS AUTORES (2005): "Toponimia de la Comarca de la Sidra". Colección *Cuadernos Cubera*, nº 18. Cubera, Asociación d'Amigos del Paisaxe de Villaviciosa, Uviéu.
- DELLOS AUTORES (2009): "Centenario Fundación Roel". Fundación Roel, Nava.
- GONZÁLEZ, JOVITA (2013): "Las fuentes de La Puente Arriba". En *Portfolio de las fiestas de La Puente Arriba 2013*, pp. 38-41. Asociación Cultural La Puente Arriba, Nava.
- GONZÁLEZ MUÑIZ, MIGUEL ÁNGEL (1970): "Nava". En *Gran Enciclopedia Asturiana*, volume 10, pp. 185-196. Silverio Cañada Editor, Xixón.
- GUTIÉRREZ RODRÍGUEZ, SARA (1997): "Conceyu de Nava. Parroquia de Cuenya". Colección *Toponimia*, nº 58. Academia de la Llingua Asturiana, Uviéu.
- MARTÍNEZ VEGA, ANDRÉS (2010): "Nava". Colección *Asturias concejo a concejo*, nº 16. Real Institutu d'Estudios Asturianos, Uviéu.
- PIQUERO GARCÍA, ANA (2007): "Comarca del Ese-Entrecabos (Asturias)". En *Arquitectura tradicional y entorno construido (Proyecto Identidades)*, pp. 133-177. Trenti-SYBS, Murcia.
- TORGA LLAMEDO, SAÚL (2008): "Notas sobre el municipio de Nava. Sus gentes, historia y costumbres". Fundación Melquíades Álvarez, Uviéu.

MAPA DE NAVA

01 LLAVADERU DE ROILES

FECHA DE LA VISITA	19-04-2011 / 25-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Roiles (Priandi)
SITUACIÓN	Queda un cachu más allá de les últimes cases del pueblu, a la mano baxo les mesmes y na zona que mira pa La Real
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz y ta tan modificáu que ye perdíçil facer un cálculo
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Zarráu hasta la cubierta pel fondu y con muriu baxu pel frente y pelos llaterales Cubierta a una agua
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	3'23 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Síguese'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui bonu
OBSERVACIONES	Foi remocicáu pol Ayuntamientu Nava ente los años 2007 y 2011

02 LLAVADERU DE VEGADALI

FECHA DE LA VISITA	27-04-2011 / 01-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Vegadali (Nava)
SITUACIÓN	Si se va dende la capital, Nava, queda un poco enantes d'entrar nel pueblu, a la mandrecha de la carretera AS-335 y a la vera'l ríu Viau
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, con una sola balsa Nun tien zarramientu de nengún tipu Nun tien cubierta
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	5'36 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Regular
OBSERVACIONES	Yá nun-y aporta agua al pilón Ye normal velu tomáu pola vexetación Tamién s'emplegaba como bebederu

03 LLAVADERU DE LA FONTE MONEYU

FECHA DE LA VISITA	27-04-2011 / 26-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Grátila (Nava)
SITUACIÓN	Al poco de salir del pueblu, queda a la mano baxo de la carreterina que va hasta Piloñeta
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, con una sola balsa Zarráu hasta la cubierta per dos llaterales y con muriu baxu per otru costáu más Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu, piedra, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	12'01 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui bonu
OBSERVACIONES	Foi remocicáu pol Ayuntamientu Nava nel añu 2009

04 LLAVADERU DE FRAINQUISO

FECHA DE LA VISITA	29-04-2011 / 09-05-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Frainoquiso (Tresali)
SITUACIÓN	Allúgase xusto al pie del molín de Frainoquiso y a la vera la carreterina que va hasta La Llera
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz y ta tan modificáu que ye imposible facer un cálculo
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Zarráu hasta la cubierta per dos llaterales y con muriu baxu per otru costáu más Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu, piedra, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	2'25 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Nun se sigue'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui bonu
OBSERVACIONES	Remocicóse nel añu 2000, aprosimadamente, anque camudóse abondo'l so estáu orixinal

05 LLAVADERU DE VILLA

FECHA DE LA VISITA	02-05-2011 / 01-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Villa (Nava)
SITUACIÓN	Si se va dende la capital, Nava, pela carretera NA-2, queda xusto nel marxe izquierdu de la mesma, a la entrada'l pueblu y a la vera'l ríu Viau
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: primer terciu s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, dividíu en dos balses Zarráu hasta la cubierta per dos llaterales y con muriu baxu pelos otros dos costaos Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, piedra, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	8'48 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui bonu
OBSERVACIONES	Foi remocicáu pol Ayuntamientu Nava nel añu 2006

06 LLAVADERU DE CAMPANAL

FECHA DE LA VISITA	18-08-2011 / 26-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Campanal (Priandi)
SITUACIÓN	Allúgase ente les cases del pueblu, nuna plazoleta pública
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, dividíu en dos balses Zarráu hasta la cubierta per ún llateral y con muriu baxu pelos otros trés costaos Cubierta a una agua
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	4'37 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Síguese'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui bonu
OBSERVACIONES	Vese que ta remocicáu de va poco

07 LLAVADERU DE LA FONTE LA VEGONA

FECHA DE LA VISITA	13-11-2013
LLUGAR / PARROQUIA	Fuensanta (Nava)
SITUACIÓN	Alcuéntrase al pie de la fábrica embotelladora d'agua, ente'l ríu Fuensanta y el camín que va hasta'l palaciu de La Ferrería
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, con una sola balsa Nun tien zarramientu de nengún tipu Cubierta a una agua
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	6'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui malu
OBSERVACIONES	El pilón ta hasta riba de sable y tierra La fonte ye perconocía pola calidá del so agua y va años yera onde mucha xente diba por ello pal so consumu

08 LLAVADERU DE LA FONTE LA TEYA

FECHA DE LA VISITA	20-01-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Basoréu (Nava)
SITUACIÓN	Al poco d'entamar a baxar pa Grátila sal a la manzorga la carretera un caminín bien pindiu que llega hasta él tres percorrer unos 100 metros
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: primer terciu s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Fonte y llavaderu tan metíos dientro d'una cueva Cubierta natural
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Piedra
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	2'50 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui bonu
OBSERVACIONES	Remocicóse sobre l'añu 1998

09 LLAVADERU D'EL FORCÁU

FECHA DE LA VISITA	08-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Cuñella (El Remediu)
SITUACIÓN	Queda un cachín más allá de les últimes cases del pueblu
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Zarráu con muriu baxu pelos cuatro costaos Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	3'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Nun se sigue'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui bonu
OBSERVACIONES	Foi remocicáu pola Asociación de Vecinos d'El Remediu nel añu 1996

10 LLAVADERU DE LA FONTE FONFRÍA

FECHA DE LA VISITA	08-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Ente La Casona y Cuñella (El Remediu)
SITUACIÓN	Allúgase nuna viesca que ta ente La Casona y Cuñella, a la que se puede llegar dende dambos llugares, y a la vera d'un riucu
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	1935
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, con una sola balsa Zarráu hasta la cubierta namás que per un llau; enantes taba zarráu per otru llateral más Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	5'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Malu
OBSERVACIONES	La cubierta, remocicada nun va muchos años, lleva dende 2012 amarrada a un árbol y encontienda con un poste pol riesgu que tien d'esbarrumbase Yá nun-y aporta agua al pilón

11 LLAVADERU DE LA FONTE'L FIERRU

FECHA DE LA VISITA	26-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	L'Espinadal (Priandi)
SITUACIÓN	A la mano baxo de la carretera AS-251, a la vera d'un camín que va dende L'Espinadal hasta la zona conocía como Les Vegues
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Zarráu hasta la cubierta per dos llaterales Cubierta a una agua
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	2'30 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui malu
OBSERVACIONES	La cubierta ta a piques d'esbarrumbase del too Yá nun-y aporta agua al pilón La fonte foi construyía nel añu 1934

12 LLAVADERU DE CARBAYAL

FECHA DE LA VISITA	26-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Carbayal (Priandi)
SITUACIÓN	Alcuéntrase a unos 200 metros a la mandrecha de les cases según se sube pa Roiles
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Zarráu hasta la cubierta pelos cuatro costaos; tien puerta y un vanu pa qu'entre la lluz Cubierta a una agua
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	3'12 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Nun se sigue'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Bonu
OBSERVACIONES	L'aporte d'agua al pilón ye escasu Vese que ta remocicáu de va poco

13 LLAVADERU DE PILOÑETA

FECHA DE LA VISITA	26-02-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Piloñeta (Nava)
SITUACIÓN	Allúgase ente "les cases de la fonte", que son les últimes del pueblu saliendo en dirección a Pra
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	1954
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, dividíu en dos balses Zarráu hasta la cubierta per dos llaterales y con muriu baxu pelos otros dos costaos Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, piedra, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	10'69 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Bonu
OBSERVACIONES	L'aporte d'agua al pilón, que ta bastante puercu, ye escasu

14 LLAVADERU DE LA ESPINERA

FECHA DE LA VISITA	17-03-2014
LLUGAR / PARROQUIA	La Cueva Baxu (Cecea)
SITUACIÓN	Queda mui cerca del camín que sube pa La Cueva Riba, nel so marxe drechu, y al pie de la riega Gamonal
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	1965
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Zarráu hasta la cubierta pelos llaterales y pel fondu Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	4'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Bonu
OBSERVACIONES	Hasta va unos años tenía colocáu un lletreru nel que s'aconseyaba llavar la ropa de los mineros pa la so parte izquierda, per onde desagua'l pilón

15 LLAVADERU DE LA CUEVA RIBA

FECHA DE LA VISITA	17-03-2014
LLUGAR / PARROQUIA	La Cueva Riba (Cecea)
SITUACIÓN	Allúgase al pie de les primeres cases qu'hai según se llega al pueblu
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sola balsa Nun tien zarramientu de nengún tipu Nun tien cubierta
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	3'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Síguese'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Regular
OBSERVACIONES	La llavadera ta somorguiada, probablemente por cuenta de que tea trancáu'l furacu pol que desagua'l pilón

16 LLAVADERU DE LA FONTE CABOLAYA

FECHA DE LA VISITA	03-05-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Viobes (Nava)
SITUACIÓN	Queda a unos 150 metros al este de les cases d'El Pedrecu y El Rebollal
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, dividíu en dos balses Nun tien zarramientu de nengún tipu Nun tien cubierta
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	3'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Síguese'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Malu
OBSERVACIONES	Ta arrodiáu de matu y tien el pilón puercu Rescampla'l tamañu del bebederu, d'unos 4'00 metros de llargo

17 LLAVADERU D'EL FONTICU

FECHA DE LA VISITA	03-05-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Tresali (Tresali)
SITUACIÓN	Si se va dende la capital, Nava, queda ente les primeres cases del pueblu que tan a la manzorga de la carretera
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, paez que con una sóla balsa Zarráu hasta la cubierta per dos llaterales Cubierta a una agua
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	Nun se pudo midir Calcúlase qu'unos 4'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui malu
OBSERVACIONES	Amás de tener la cubierta esbarrumbada, el llavaderu cuasi nun se ve porque ta fechu un matu

18 LLAVADERU DE LA FONTE LA CABANÀ

FECHA DE LA VISITA	09-05-2014
LLUGAR / PARROQUIA	La Cabaña (Tresali)
SITUACIÓN	Allúgase a unos 400 metros al oeste del pueblu, nuna zona de pastu
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, con una sóla balsa Una muria de piedra zárralu per un llateral Nun tien cubierta
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	7'50 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Malu
OBSERVACIONES	Tien el pilón enllenu sable y vexetación

19 LLAVADERU DE LA FONTE SIENRA

FECHA DE LA VISITA	09-05-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Sienra (Cecea)
SITUACIÓN	Si se va dende Ali, queda unos 300 metros enantes de llegar al pueblu a la mandrecha de la carretera, de la que ta a namás que 50 metros
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón central, paez que con una sóla balsa Anguañu la zona onde s'alluga ta zarrada per trés costaos con escollera Anque la tuvo, anguañu nun caltién la cubierta
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	Nun se pudo midir Calcúlase qu'unos 7'50 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Mui malu
OBSERVACIONES	Amás de tener el pilón enllenu sable, tola zona onde s'alluga'l llavaderu ta tomada pol matu

20 LLAVADERU DE LA FONTE LA VILLA

FECHA DE LA VISITA	15-05-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Buyeres (Nava)
SITUACIÓN	Queda a la mano baxo de les cases d'El Barru
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sóla balsa Nun tien zarramientu de nengún tipu Nun tien cubierta
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	3'25 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Fonte y bebederu Síguese'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Malu
OBSERVACIONES	El pilón ta tomáu pol matu

21 LLAVADERU DE LLAMES DE RIBA

FECHA DE LA VISITA	13-06-2014
LLUGAR / PARROQUIA	Llames de Riba (Nava)
SITUACIÓN	Allúgase a la mano baxo de la carreterina que va hasta Quintana, al poco de garrala a l'altura del nuevu centru social
AÑU DE CONSTRUCCIÓN	Nun se conoz Estimación: mediaos s. XX
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALES	Pilón llateral, con una sóla balsa Zarráu hasta la cubierta per trés llaterales y con muriu baxu pel costáu que queda Cubierta a dos agües
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN	Lladriyu revocáu, madera y teya
METROS LLINIALES DE LLAVADERA	5'00 m.
CONSTRUCCIONES ARREYAES	Pozu y bebederu Nun se sigue'l ciclu integral del agua
ESTÁU DE CONSERVACIÓN	Malu
OBSERVACIONES	La cubierta ta entamando a esbarrumbase Yá nun-y aporta agua al pilón

